

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Wykorzystanie Internetu jako źródła informacji naukowej w Informatorium Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego

Author: Arkadiusz Pulikowski

Citation style: Pulikowski Arkadiusz (2003). Wykorzystanie Internetu jako źródła informacji naukowej w Informatorium Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego. „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” nr 2/3 (2003), s. 3-10

© Korzystanie z tego materiału jest możliwe zgodnie z właściwymi przepisami o dozwolonym użytku lub o innych wyjątkach przewidzianych w przepisach prawa, a korzystanie w szerszym zakresie wymaga uzyskania zgody uprawnionego.

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Arkadiusz PULIKOWSKI

Uniwersytet Śląski, KATOWICE

Wykorzystanie Internetu jako źródła informacji naukowej w Informatorium Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego

Prezentowano wyniki badań przeprowadzonych w Czytelni Oddziału Informacji Naukowej UŚ, których celem było sprawdzenie, jak zmieniało się zainteresowanie Internetem jako źródłem informacji naukowej wśród studentów i pracowników nauki w latach 1996-2002.

The use of Internet as a source of information science at the Information Services Department of the Silesian University's Library. *The results of the research conducted at the Information Services Department of the Silesian University were presented. The aim of the research was to investigate how the interest of the Internet treated as a source of information science was changing among students and scientific workers in the years 1996-2002.*

Nowy środek przekazu i prezentacji informacji, jakim jest Internet, od dłuższego już czasu wpływa na życie milionów ludzi. Obserwując jego gwałtowny rozwój, można zadać sobie pytanie: jaki wpływ wywarł Internet na zachowania informacyjne studentów i pracowników nauki? Aby znaleźć odpowiedź na tak postawione pytanie, przeprowadzono analizę dzienników odwiedzin prowadzonych w Czytelni Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego (OIN BUŚ) za lata 1996–2002.

Czytelnia Oddziału Informacji Naukowej BUŚ¹

Czytelnia Oddziału Informacji Naukowej BUŚ mieści się w Katowicach przy ul. Bankowej 14. Świadczy usługi na rzecz pracowników i studentów Uniwersytetu Śląskiego, uczelni ościennych oraz innych ośrodków naukowych w regionie. Do podstawowych zadań Informatorium można zaliczyć:

- wyszukiwanie, gromadzenie i udostępnianie źródeł informacji niezbędnych w pracy naukowej i dydaktycznej,
- udzielanie informacji bibliograficznych i rzeczowych na podstawie gromadzonych źródeł drukowanych i posiadanych komputerowych baz danych,
- lokalizacja poszukiwanych wydawnictw w bibliotekach krajowych i zagranicznych,
- prowadzenie szkoleń dla zgłoszonych grup użytkowników w zakresie korzystania z komputerowych baz danych,
- wyszukiwanie źródeł informacji i stałe powiadamianie użytkowników o zmianach i nowościach

¹ Zawartość tego rozdziału powstała na podstawie informacji pochodzących ze strony WWW: http://www.bg.us.edu.pl/Przewodnik/cz_oin.htm autorstwa Aleksandry Kaszper, kierownika OIN BUŚ.

w zakresie elektronicznych i tradycyjnych źródeł informacji.

Czytelnia Oddziału Informacji Naukowej dysponuje zbiorem podstawowych informatorów bibliograficznych, adresowych i biograficznych oraz posiada 5 stanowisk komputerowych udostępniających bazy danych na CD-ROM oraz bazy w trybie on-line, a także zapewnia dostęp do internetowych źródeł informacji naukowej i czasopism elektronicznych. Czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 9.00 do 18.00 oraz w soboty od 9.00 do 15.00. W okresie wakacyjnym i świątecznym od poniedziałku do piątku w godzinach od 9.00 do 15.00.

Komputerowe bazy danych dostępne w sieci komputerowej Uniwersytetu Śląskiego rozpowszechnia się w 2 systemach:

- w systemie InfoWare/Iris, który służy rozpowszechnianiu baz danych na CD-ROM na wszystkich stanowiskach w obrębie Uczelni z serwera zlokalizowanego w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego,
- w systemie on-line, w którym zakupiona baza udostępniana jest z serwera zlokalizowanego poza Uczelnią i dostępna na stanowiskach uczelnianych na podstawie zarejestrowanej domeny.

Niewielka część posiadanych przez OIN baz danych na CD-ROM ma licencję jednostanowiskową i dlatego są udostępniane na samodzielnych stanowiskach komputerowych.

Miejsce i przedmiot badań

Czytelnia Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego nie przez przypadek została wybrana na miejsce prowadzenia badań. Są tu wykorzystywane trzy rodzaje źródeł informacji: bazy danych, Internet oraz wydawnictwa drukowane.

W czytelni OIN nie można wykorzystywać Internetu do celów prywatnych. Zabronione jest korzystanie z poczty elektronicznej, programów umożliwiających rozmowy w czasie rzeczywistym oraz przeglądanie stron WWW nie wiążących się z pracą naukową. Zakazy te są ujęte w regulaminie czytelni. Choć zdarzają się przypadki łamania regulaminu, są one na tyle rzadkie, że nie mogą mieć wpływu na wiarygodność prowadzonego dziennika odwiedzin. Można przyjąć, że osoby odwiedzające Informatorium poszukują informacji naukowych poprzez Internet bądź bazy danych i źródła drukowane.

Podstawą do przeprowadzenia badań użytkowników informacji w OIN BUŚ były dzienniki odwiedzin z lat 1996–2002. Każda osoba korzystająca z czytelni jest proszona, po zakończeniu pracy, o dokonanie wpisu w dzienniku. W wierszu opatrzonym numerem bieżącym należy wpisać: datę, imię i nazwisko, nazwę wydziału lub kierunku studiów, źródło, z którego się korzystało, przybliżony czas pracy i podpis. Należy

również postawić krzyżyk w jednej spośród kolumn: Pracownik UŚ², Student, Inni. Taki zestaw informacji obowiązuje w dziennikach począwszy od 1998 roku. W dzienniku z roku 1996 nie występował podział na studentów i pracowników. Podział ten pojawił się w dzienniku w następnym roku, z tym że nie posiadał on rubryki „Inni”. W latach 1996–1997 podawano dodatkowo tematykę wyszukiwanych informacji. Od 1998 roku ta praktyka została zaniechana.

Dziennik odwiedzin jest wykorzystywany w Oddziale Informacji Naukowej w celach statystycznych. W ramach kolejnych tygodni ustala się, ilu użytkowników z poszczególnych wydziałów odwiedzało czytelnię, ilu wśród nich było pracowników UŚ, ilu studentów, a ile innych osób. Bada się również wykorzystanie poszczególnych baz danych oraz Internetu. Z prowadzonych statystyk można wyciągnąć następujące wnioski charakteryzujące populację studentów i pracowników, których wpisy znajdują się w dzienniku:

- z usług Informatorium korzystają studenci i pracownicy z różnych wydziałów,
- reprezentacja poszczególnych wydziałów jest zróżnicowana i zależy od wielkości wydziału, możliwości dostępu na nim do komputerów pracujących w sieci uczelnianej³ oraz odległości, jaka dzieli budynek wydziału od budynku, w którym mieści się Informatorium,
- najczęstszymi gośćmi w czytelni OIN są studenci i pracownicy Wydziału Filologicznego, Nauk Społecznych, Prawa i Administracji, a najrzadszymi – Wydziału Techniki oraz Radia i Telewizji.

Sposób prowadzenia badań

Analizując wpisy dziennika odwiedzin OIN BUŚ, wykorzystano występujący w nim podział na pracowników i studentów⁴, datę dokonania wpisu oraz informacje zapisane w rubryce „Źródło informacji”. Podział

² Jako „pracownik” do dziennika wpisują się oprócz pracowników nauki również doktoranci.

³ Na terenie całego uniwersytetu każdy komputer pracujący w sieci ma dostęp do baz danych systemu InfoWare oraz komercyjnych baz udostępnianych przez Internet. Studenci posiadający dostęp do pracowni komputerowej oraz pracownicy mający komputer w pomieszczeniach służbowych nie muszą przychodzić do często zatłoczonego Informatorium.

⁴ Dla lat 1998–2002 nie była brana pod uwagę rubryka „Inni”. Pod jej nazwą kryją się bowiem zarówno pracownicy, jak i studenci innych uczelni oraz jednostek badawczych nie związanych strukturalnie z Uniwersytetem Śląskim. Niemożność rozdzielenia wpisów dokonanych przez studentów i pracowników w tej rubryce wymusił jej pominięcie. Z uwagi na niewielką liczbę wpisów, nieuwzględnienie jej nie wpłynęło na wyniki badań.

W dzienniku z roku 1996 nie było podziału na pracowników i studentów.

na pracowników i studentów umożliwił określenie, w jakim stopniu rosło zainteresowanie Internetem jako źródłem informacji, oddzielnie dla obu grup użytkowników. Zawartość kolumny dziennika „Data” umożliwiła analizę materiału badawczego w obrębie półroczy. Rubryka „Źródło informacji” pozwoliła na wskazanie, czy użytkownik wykorzystywał ogólnodostępne zasoby internetowe, czy też profesjonalne źródła, do których można zaliczyć:

- komercyjne bazy danych udostępniane w systemie InfoWare CD/HD,
- komercyjne bazy danych udostępniane na pojedynczych stanowiskach komputerowych (nie dostępne w systemie InfoWare CD/HD),
- komercyjne systemy baz danych dostępne on-line w Internecie,
- materiały drukowane takie jak: informatory, słowniki, encyklopedie.

Sprecyzowania wymagają też ogólnodostępne zasoby internetowe. Można wśród nich wymienić:

- strony WWW,
- listy i grupy dyskusyjne,
- materiały dostępne przez FTP,
- niekomercyjne bazy danych udostępniane w Internecie.

Dla uproszczenia zapisu, w dalszej części artykułu pierwsze z wymienionych źródeł będzie nazywane w skrócie bazami danych, a drugie Internetem.

P	S
	○
	○
○	

Rys. 1 Przykład kodowania używanego w badaniu

Informacje zbierane z kolejnych wierszy dziennika były kodowane na arkuszach papieru w kratkę, w postaci dwukolumnowej tabeli o nagłówkach P i S (P – pracownik, S – student). Zgodnie z przyjętym wcześniej podziałem, wyróżniono 2 główne rodzaje źródeł, z których korzystali użytkownicy: Internetowe – oznaczane przez pionową kreskę oraz bazodanowe – oznaczane przez kółko. W kolejnych wierszach tabeli wpisywany był znak pionowej kreski lub kółka w kolumnie odpowiadającej studentowi lub pracownikowi nauki, zależnie od rodzaju źródeł, z jakich korzystali. Jeśli ktoś używał obu źródeł, to zapisywane były w jednej komórce tabeli oba symbole. Na rysunku 1 przedstawiono przykład kodowania zastosowanego w badaniu. Pierwszy wiersz oznacza pracownika, który korzystał z Internetu, drugi studenta pracują-

cego z bazami danych. Trzeci wiersz opisuje studenta wykorzystującego oba źródła.

Tak zakodowane dane były zliczane dla kolejnych półroczy, a następnie umieszczane w tabelach gromadzących wyniki z poszczególnych lat. Podział na półrocza miał na celu zwiększenie dokładności prowadzonych badań.

Wyniki badań

Wyniki badań zostały zebrane w formie tabel. Na ich podstawie wykonano liczne wykresy pokazujące w sposób bardziej czytelny, niż dane tabelaryczne, różnego typu tendencje. W tabelach wielkości wyrażone w procentach podano w nawiasach okrągłych.

Pierwsza tabela zawiera informacje o liczbie osób korzystających z Informatorium. Pokazuje również, jaką część, spośród wszystkich zawartych w dziennikach wpisów („Liczba wpisów”), stanowiły uwzględnione w badaniu („Uwzględnione”). Do pominiętych można zaliczyć wpisy:

- nieczytelne;
- z nieuzupełnioną choćby jedną rubryką ważną dla badania;
- puste, zwykle na zgięciu wewnętrznym dziennika, trudne do wpisania;
- dla lat 1998-2002 wpisy dokonane przez osoby oznaczone w dzienniku jako „Inne”.

Interesujący jest wzrost liczby osób korzystających z czytelni OIN. Najlepiej obrazują to dane z pozycji „Liczba wpisów”. Od 1996 r., w ciągu pięciu lat, liczba odwiedzających Informatorium wzrosła ponad pięciokrotnie, z 420 w pierwszym półroczu 1996 r. do 2324 w pierwszym półroczu 2000 r. W kolejnych latach nie odnotowano dalszego wzrostu odwiedzin. Czytelnia nie jest już po prostu w stanie przyjąć więcej użytkowników. Ponad 100 osób tygodniowo (czasem 130, 140) na pięć stanowisk komputerowych to tyle, ile Informatorium jest w stanie obsłużyć.

Tabela 2 łączy dane z półroczy w zestawienie roczne, natomiast wykresy 1 i 2 prezentują dane z tych tabel w formie graficznej. Na wykresie 1 widać wyraźne różnice w liczbie odwiedzających Informatorium w pierwszym i drugim półroczu począwszy od roku 2000. Wynika to z nierównego w obrębie półroczy obciążenia czytelni⁵. We wcześniejszych latach tę dysproporcję niwelował duży przyrost użytkowników. Dla dalszych rozważań nie będzie to jednak miało żadnego znaczenia, z uwagi na posługiwanie się wielkościami wyrażonymi w procentach.

Na podstawie tabeli 3 powstały wykresy 3 i 4. Wykres 3 obrazuje wykorzystanie źródeł przez pracowników naukowych. Wynika z niego, iż dominujące

⁵ Rok akademicki nie pokrywa się z rokiem kalendarzowym.

Tabela 1. Liczba wpisów w dziennikach odwiedzin: wszystkich, uwzględnionych oraz pominiętych w badaniu dotyczącym półroczy

Rok	1996		1997		1998		1999		2000		2001		2002	
Półrocze	I-VI	VII-XII	I-VI	VII-XII	I-VI	VII-XII	I-VI	VII-XII	I-VI	VII-XII	I-VI	VII-XII	I-VI	VII-XII
Liczba wpisów	420	654	1135	747	1018	930	1373	1417	2324	1798	2179	1569	2268	1539
Uwzględnione	411 (97,9)	637 (97,4)	1049 (92,4)	713 (95,4)	916 (90,0)	730 (78,5)	1210 (88,1)	1255 (88,6)	2149 (92,5)	1681 (93,5)	2003 (91,9)	1329 (84,7)	2029 (89,5)	1288 (83,7)
Pominięte	9 (2,1)	17 (2,6)	86 (7,6)	34 (4,6)	102 (10,0)	200 (21,5)	163 (11,9)	162 (11,4)	175 (7,5)	117 (6,5)	176 (8,1)	240 (15,3)	239 (10,5)	251 (16,3)

Tabela 2. Liczba wpisów wszystkich, uwzględnionych i pominiętych, w zestawieniach rocznych

Rok	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Liczba wpisów	1074	1882	1948	2790	4122	3748	3807
Uwzględnione	1048 (97,6)	1762 (93,6)	1646 (84,5)	2465 (88,4)	3830 (92,9)	3332 (88,9)	3317 (87,1)
Pominięte	26 (2,4)	120 (6,4)	302 (15,5)	325 (11,6)	292 (7,1)	416 (11,1)	490 (12,9)

Tabela 3. Wykorzystanie źródeł informacji przez studentów i pracowników w kolejnych półroczach

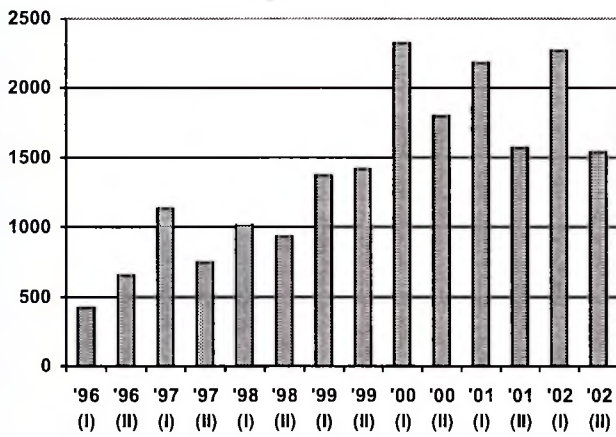
	Rok	1997		1998		1999		2000		2001		2002	
	Półrocze	I-VI	VII-XII	I-VI	I-VI	VII-XII	I-VI	I-VI	VII-XII	I-VI	VII-XII	I-VI	I-VI
Pracownicy	Internet	42 (13,4)	58 (29,3)	114 (37,0)	80 (32,9)	86 (38,9)	156 (57,8)	104 (50,0)	90 (54,6)	41 (43,6)	63 (59,4)	83 (63,8)	44 (62,0)
	Bazy i inne	266 (85,0)	136 (68,7)	187 (60,7)	149 (61,3)	127 (57,5)	106 (39,2)	96 (46,2)	68 (41,2)	49 (52,1)	41 (38,7)	42 (32,3)	24 (33,8)
	Oba źródła	5 (1,6)	4 (2,0)	7 (2,3)	14 (5,8)	8 (3,6)	8 (3,0)	8 (3,8)	7 (4,2)	4 (4,3)	2 (1,9)	5 (3,8)	3 (4,2)
	Razem	313	198	308	243	221	270	208	165	94	106	130	71
Studenty	Internet	194 (26,3)	217 (42,1)	201 (33,1)	178 (36,6)	482 (48,7)	599 (60,8)	1292 (66,6)	1164 (76,8)	1548 (81,1)	968 (79,2)	1558 (82,0)	1005 (82,6)
	Bazy i inne	532 (72,3)	290 (56,3)	400 (65,8)	283 (58,1)	453 (45,8)	335 (34,0)	551 (28,4)	278 (18,3)	291 (15,2)	219 (17,9)	304 (16,0)	185 (15,2)
	Oba źródła	10 (1,4)	8 (1,6)	7 (1,1)	26 (5,3)	54 (5,5)	51 (5,2)	98 (5,0)	74 (4,9)	70 (3,7)	36 (2,9)	37 (2,0)	27 (2,2)
	Razem	736	515	608	487	989	985	1941	1516	1909	1223	1899	1217

(85%) w pierwszym półroczu 1997 r. bazy danych w ciągu dwóch lat zrównały się, jeśli chodzi o wykorzystanie, z Internetem. W miarę równy podział utrzymywał się do drugiej połowy 2001 r. Od tego momentu zaczął przeważać Internet. Widać również z wykresu, że wzrost zainteresowania Internetem wpłynął na zwiększenie się liczby pracowników korzystających jednocześnie z obu typów źródeł informacji (drugie półrocze 1998 r.). Jednak osiągnięty

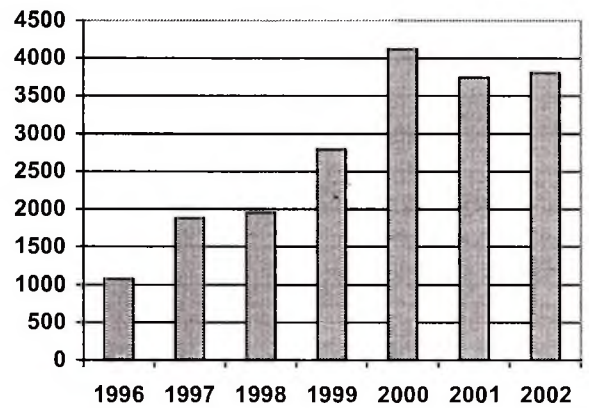
pułap ok. 4% nie zanotował w następnych latach kolejnej tendencji zwykłej.

Tabela 3 gromadzi dane nt. wykorzystania Internetu, baz danych i obu źródeł, jednocześnie z podziałem na pracowników i studentów, w kolejnych półroczach począwszy od roku 1997⁶.

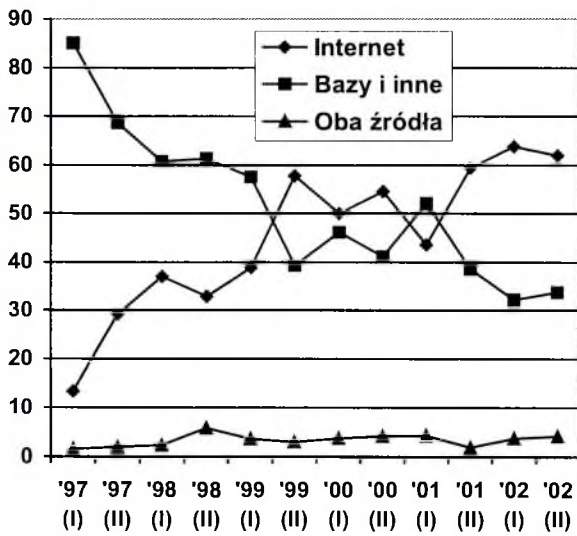
⁶ W roku 1996 nie wprowadzono w dzienniku rozróżnienia odwiedzin studentów i pracowników naukowych.

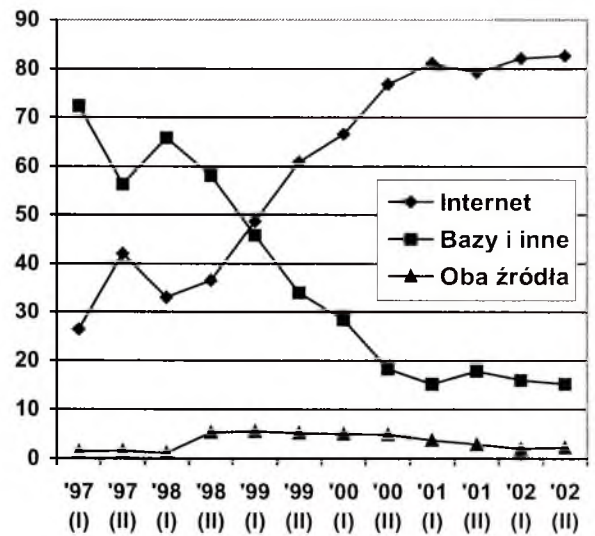
Wykres 1. Liczba wpisów w dzienniku odwiedzin w poszczególnych półroczach

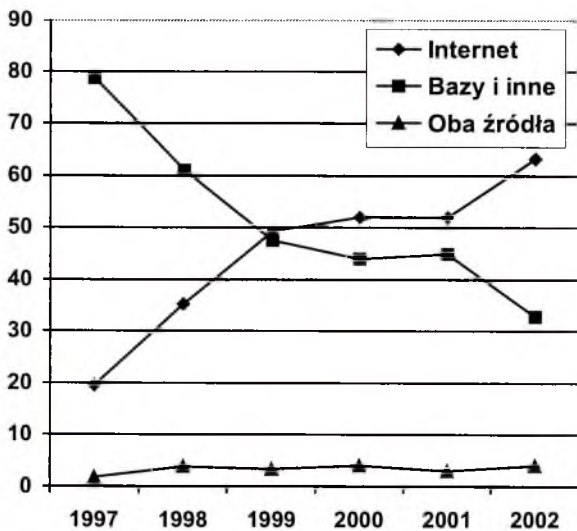
Wykres 2. Liczba wpisów w dzienniku odwiedzin w poszczególnych latach

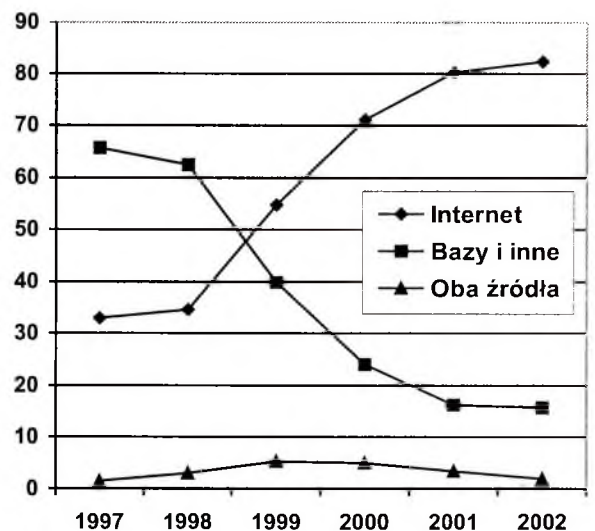
Wykres 3. Wykorzystanie źródeł przez pracowników w półroczach

Wykres 4. Wykorzystanie źródeł przez studentów w półroczach

Wykres 5. Wykorzystanie źródeł przez pracowników w latach

Wykres 6. Wykorzystanie źródeł przez studentów w latach

Tabela 4. Wykorzystanie źródeł informacji przez studentów i pracowników w latach

Rok		1997	1998	1999	2000	2001	2002
Pracownicy	Internet	100 (19,6)	194 (35,2)	242 (49,3)	194 (52,0)	104 (52,0)	127 (63,2)
	Bazy i inne	402 (78,7)	336 (61,0)	233 (47,5)	164 (44,0)	90 (45,0)	66 (32,8)
	Jedno i drugie	9 (1,8)	21 (3,8)	16 (3,3)	15 (4,0)	6 (3,0)	8 (4,0)
Razem		511	551	491	373	200	201
Studenci	Internet	411 (32,9)	379 (34,6)	1081 (54,8)	2456 (71,0)	2516 (80,3)	2563 (82,3)
	Bazy i inne	822 (65,7)	683 (62,4)	788 (39,9)	829 (24,0)	510 (16,3)	489 (15,7)
	Jedno i drugie	18 (1,4)	33 (3,0)	105 (5,3)	172 (5,0)	106 (3,4)	64 (2,0)
Razem		1251	1095	1974	3457	3132	3116

Tabela 5. Łączne wykorzystanie źródeł informacji przez studentów i pracowników w półroczach

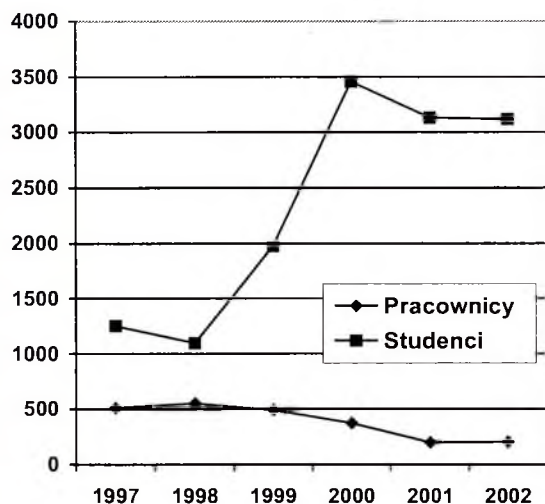
Rok	1996		1997		1998		1999		2000		2001		2002	
	I-VI	VII-XII	I-VI	VII-XII	I-VI	VII-XII	I-VI	VII-XII	I-VI	VII-XII	I-VI	VII-XII	I-VI	VII-XII
Internet	35 (8,5)	154 (24,2)	236 (22,5)	275 (38,6)	315 (34,4)	258 (35,3)	568 (46,9)	755 (60,2)	1396 (65,0)	1254 (74,6)	1589 (79,3)	1031 (77,6)	1641 (80,9)	1049 (81,4)
Bazy i inne	368 (89,5)	476 (74,7)	798 (76,1)	426 (59,7)	587 (64,1)	432 (59,2)	580 (47,9)	441 (35,1)	647 (30,1)	346 (20,6)	340 (17,0)	260 (19,6)	346 (17,1)	209 (16,2)
Oba źródła	8 (1,9)	7 (1,1)	15 (1,4)	12 (1,7)	14 (1,5)	40 (5,5)	62 (5,1)	59 (4,7)	106 (4,9)	81 (4,8)	74 (3,7)	38 (2,8)	42 (2,0)	30 (2,3)

Tabela 6. Łączne wykorzystanie źródeł informacji przez studentów i pracowników w latach

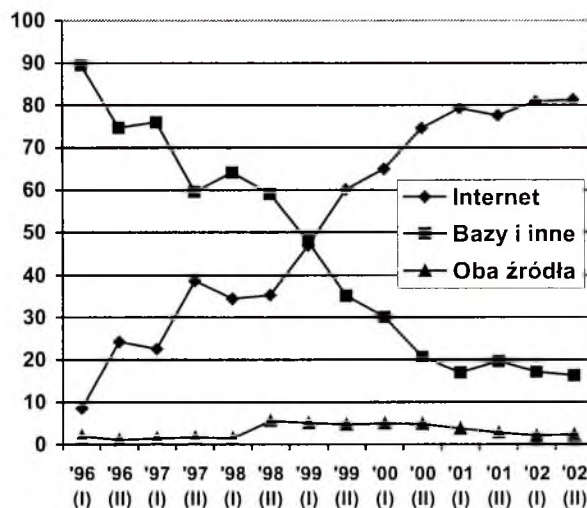
Rok	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Internet	189 (18,0)	511 (29,0)	573 (34,8)	1323 (53,7)	2650 (69,2)	2620 (78,6)	2690 (81,1)
Bazy i inne	844 (80,5)	1224 (69,5)	1019 (61,9)	1021 (41,4)	993 (25,9)	600 (18,0)	555 (16,7)
Oba źródła	15 (1,4)	27 (1,5)	54 (3,3)	121 (4,9)	187 (4,9)	112 (3,4)	72 (2,2)

Na wykresie 4 widać natomiast, jak zmieniło się w kolejnych półroczach wykorzystanie źródeł przez studentów. Można zaobserwować mniejsze oddalenie od siebie krzywych Internetu i baz danych na początku wykresu. Wynika z tego, że studenci szybciej niż pracownicy zaczęli się przekonywać do nowego źródła informacji. Jeszcze większa różnica uwidacznia się na drugim końcu wykresu. Począwszy od pierwszego półrocza 1999 r. studenci wyraźnie zaczynają odchodzić od baz. Od 2001 r. wykorzystują je już tylko w 15%,

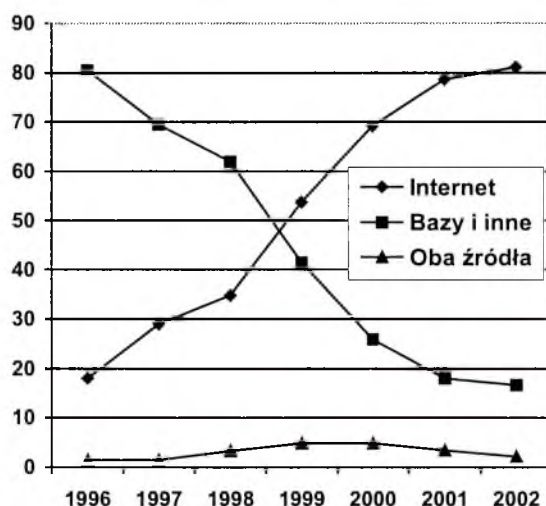
podczas gdy z Internetu korzysta ponad 80% studentów. Osiągnięta proporcja nie zmieniła się w ciągu ostatnich dwóch badanych lat, co może świadczyć o zatrzymaniu procesu zmian zainteresowania oboma typami źródeł. Podobnie jak wśród pracowników, również wśród studentów wzrósł odsetek korzystających jednocześnie z Internetu i baz danych. Również tutaj odsetek zainteresowanych poszukiwaniem informacji w obu źródłach jednocześnie nie przekroczył raz osiągniętego poziomu – ok. 5%. Od 2001 r. wartość ta

Wykres 7. Liczba pracowników i studentów odwiedzających Informatorium w latach

Wykres 8. Łączne wykorzystanie źródeł przez pracowników i studentów w półroczach

Wykres 9. Łączne wykorzystanie źródeł przez pracowników i studentów w latach

zaczęła nieznacznie maleć, co może wynikać z ogólnego spadku liczby studentów zainteresowanych bazami danych.

Tabela 4 jest odpowiednikiem tabeli 3 w ujęciu rocznym. Odpowiednio wykresy 5 i 6 są odmianami rocznymi wykresów 3 i 4. Występujące tendencje są na nich nieco wyraźniejsze, jednak nie można śledzić ich tak dokładnie, jak to miało miejsce na wykresach półrocznych. Na przejrzystości zyskał szczególnie wykres ukazujący wykorzystanie źródeł przez pracowników.

Na podstawie tabeli 4 można sporządzić jeszcze jeden interesujący wykres (nr 7), prezentujący liczbę pracowników i studentów odwiedzających Informatorium w kolejnych latach. Widać z niego wyraźnie, że liczba korzystających studentów zaczęła szybko rosnąć po 1998 r. Wzrost ten osiągnął apogeum w 2000 r.

Przez następne 2 lata liczba studentów korzystających z czytelni po nieznacznym spadku utrzymuje się na podobnym poziomie. Dalszego wzrostu nie należy się spodziewać, ponieważ 5 stanowisk komputerowych dostępnych w czytelni OIN jest już wykorzystanych w maksymalnym wymiarze. Zestawiając dane z wykresów nr 4 i 7 można wyciągnąć wniosek, że wzrost liczby studentów odwiedzających Informatorium jest związany ze wzrostem zainteresowania tej grupy badanych Internetem, jako źródłem informacji naukowej. Oba wzrosty mają swój początek od 1999 roku. Co ciekawe, od tego właśnie czasu zaczęła maleć liczba pracowników korzystających z czytelni OIN. Proces ten zatrzymał się dopiero w 2001 r. Duży wzrost liczby studentów przychodzących do Informatorium pociągnął za sobą utrudnienia w dostępie do stanowisk komputerowych. Odstrasza to prawdopo-

dobnie pracowników, którzy nie chcą długo czekać na możliwość skorzystania z pracowni. Inną przyczyną postępującego spadku liczby pracowników odwiedzających Informatorium może być zwiększenie liczby komputerów, z jakich mogą oni korzystać w swoich zakładach.

Tabela 5 ukazuje wykorzystanie Internetu, baz danych i obu tych źródeł przez pracowników i studentów łącznie. Dzięki takiemu podejściu można było uwzględnić również rok 1996, w którym obie grupy nie były rozróżnione w dzienniku odwiedzin. W efekcie otrzymano pełniejszy obraz przebiegu zmian, jakie zachodziły w czytelni Oddziału Informacji Naukowej BUŚ w odniesieniu do prawie wszystkich jej użytkowników⁷.

Graficzny obraz zachodzących zmian przedstawia wykres nr 8. Wynika z niego, że przełomowym momentem było pierwsze półrocze 1999 r., kiedy spotkały się linie wzrostu zainteresowania Internetem i spadku zainteresowania bazami i innymi rodzajami źródeł. Te dwa kierunki są tu bardzo wyraźne i wskazują jednoznacznie na dalszy ich rozwój. Nie można jednak przy tym zapominać, że pracownicy nie wpływają znacząco na bieg wykresu. Z uwagi na dysproporcje w liczebności grup studentów i pracowników należy ostrożnie wyciągać z niego wnioski. Na pewno będą one bliższe grupie studentów.

Tabela 6 i powstały na jej podstawie wykres 9 pokazują te same przemiany w preferencjach użytkowników Informatorium w zestawieniach rocznych.

Podsumowanie

Wyniki uzyskane w badaniu dzienników odwiedzin pokazały jak na przestrzeni ostatnich siedmiu lat rosło zainteresowanie Internetem jako źródłem informacji naukowej. Między grupami studentów i pra-

owników występuje znaczna różnica w przebiegu kierunków rozwojowych. Studenci prawie nie uznają już innych źródeł poza Siecią, podczas gdy pracownicy nadal wykorzystują w podobnej mierze Internet oraz inne źródła. Studenci zdają się bez zastrzeżeń wierzyć w to, co ma im do zaoferowania Internet. Z pewnością wizja pełnych tekstów dokumentów, a nie jedynie opisów bibliograficznych, jakie mają najczęściej do zaoferowania bazy danych, wpływa na to, że studenci wolą szybki dostęp do mniej pewnych i sprawdzalnych dokumentów dostępnych w Internecie. Pracownicy naukowcy, którzy w swojej pracy muszą opierać się na sprawdzonych materiałach, nie porzucają baz bibliograficznych na rzecz Internetu. Jednak i dla nich Internet okazał się na tyle „smacznym kąskiem”, że uważają go za cenne źródło informacji.

Można przypuszczać, że badanie przeprowadzone w Czytelni Oddziału Informacji Naukowej BUŚ mogłoby zostać powtórzone z podobnym skutkiem w innych ośrodkach. Być może nie wszędzie oddziaływanie Internetu będzie równie silne, jak to zarejestrowane w OIN BUŚ, ale tendencja wzrostowa zainteresowania tym źródłem powinna być wspólna dla wszystkich ośrodków. Potwierdzają to obserwacje poczynione w ostatnim czasie przez pracowników różnych oddziałów informacji naukowej.

⁷ Z wyłączeniem kategorii „Inni” dla lat 1998-2002.

Dr Arkadiusz PULIKOWSKI – Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Uniwersytet Śląski. Adres: 40-032 Katowice, pl. Sejmu Śląskiego 1; e-mail: pulikows@us.edu.pl